

2022-07-07
Ju2022/02417**Justitiedepartementet**Polismyndigheten
Box 12256
102 26 Stockholm

Uppdrag att stärka kompetensen hos polisanställda för att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om brott i nära relation

Regeringens beslut

Regeringen ger Polismyndigheten i uppdrag att utveckla arbetet med att stärka kompetensen hos polisanställda för att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om brott i nära relation. Polismyndigheten ska:

- Förstärka de myndighetsinterna utbildningsinsatserna på området. Insatserna ska grunda sig på en behovsanalys och genomförda utbildningsinsatser ska följas upp.
- Utveckla arbetsmetoderna för att bemöta psykisk ohälsa kopplat till brott i nära relation. Särskild vikt ska läggas på bemötande av de brottsutsatta.
- Utveckla samverkansformer och riskbedömningar med relevanta aktörer, såsom hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Insatserna ska utgå från det arbete som har bedrivits inom ramen för regeringsuppdraget att stärka kompetensen hos polisanställda för att bemöta personer med psykisk ohälsa (Ju2017/06176). Uppdraget ska bygga vidare på det tidigare arbetet genom att ta tillvara de erfarenheter och den kunskap som kommit fram under den perioden samtidigt som polisanställdas kompetens inom området ska utvecklas och stärkas. Särskilt fokus i uppdraget ska ligga på att öka kunskapen om att förebygga och bekämpa brott i nära relation men också att förbättra omhändertagandet av brottsoffer och gärningspersoner. I uppdraget ska barnrätts- och jämställdhetsperspektiven särskilt iakttas. Vidare ska det pågående arbetet inom ramen för uppdraget om att inkomma med underlag inför en

kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention (S2020/06171) särskilt beaktas. I uppdraget ska uppmärksammas att psykisk ohälsa är ett samlingsbegrepp för tillstånd av olika svårighetsgrad och varaktighet som innefattar såväl psykiska besvär som psykiatriska tillstånd och suicidalitet. Polismyndigheten kan i arbetet med uppdraget inkludera andra relevanta brottskategorier, gärningspersoner och brottsoffer, såsom brott utförda i kriminella nätverk och av ensamagerande gärningspersoner samt sexualbrott.

Vid genomförandet av uppdraget ska Polismyndigheten samverka med andra berörda myndigheter såsom Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten. Polismyndigheten ska vidare samverka med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) samt med de övriga aktörer som myndigheten bedömer är av relevans för uppdragets genomförande, till exempel barnrätts-, patient-, brukar-, funktionshinders- och anhörigorganisationer samt organisationer som arbetar mot mäns våld mot kvinnor.

Polismyndigheten ska senast den 30 mars 2023 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Justitiedepartementet med kopia till Socialdepartementet). Delredovisningen ska innehålla en plan för uppdragets genomförande, inklusive de aktiviteter som myndigheten avser att vidta inom ramen för uppdraget. Polismyndigheten ska därefter senast den 15 juni 2024 lämna en delredovisning över hur arbetet med uppdraget fortskrider och senast den 15 september 2025 en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Justitiedepartementet med kopia till Socialdepartementet). I slutredovisningen ska eventuella behov av fortsatta utvecklingsinsatser inom området framgå.

För uppdragets genomförande får Polismyndigheten under 2022 använda 1 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2022 uppförda anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 Till Kammarkollegiets disposition. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2022. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2023 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Rekvisition, återbetalning och redovisningar ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Bakgrund

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. Utifrån det arbetar regeringen efter sex delmål. Det sjätte delmålet är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. För genomförande av delmålet har regeringen även beslutat om en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10). Strategin riktar sig mot våld som kvinnor och flickor utsätts för på grund av sitt kön, men även våld som kvinnor och flickor utsätts för i särskilt hög grad eller som generellt sett har särskilt svåra konsekvenser för kvinnor och flickor. Även män och pojkar kan vara utsatta för våld från närstående, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Omvänt kan kvinnor och flickor utsätta närstående för våld. Insatser inom strategin syftar även till att motverka detta. Den nationella strategin omfattar i samtliga delar hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. En av fyra målsättningar i strategin är effektivare brottsbekämpning, vilken till exempel omfattar rättsväsendets ingripande mot brott, säkrandet av bevis, att anmälningar görs och att lagföring sker.

Regeringen presenterade i juni 2021 ett åtgärds paket för att intensifiera arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Paketet innehåller ett flertal åtgärder som syftar till att förebygga våld, ge ett starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn, effektivt bekämpa brott och förbättra kunskap om och metoder mot mäns våld mot kvinnor. Bland paketets 40 punkter aviserade regeringen en kompetenssatsning inom Polismyndigheten om psykisk ohälsa.

Regeringen gav den 20 juli 2017 Polismyndigheten i uppdrag att stärka kompetensen hos polisanställda för att bemöta personer med psykisk ohälsa genom förstärkta utbildningsinsatser på området (Ju2017/06176). Uppdraget redovisades i juni 2020. Myndighetens analys visade bland annat att flera av myndighetens verksamheter kommer i direkt kontakt med personer med psykisk ohälsa eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Inom ramen för regeringsuppdraget har Polismyndigheten utvecklat och genomfört en rad kompetensutvecklingsinsatser. Det handlar bland annat om fortbildning inom ramen för polisiär konflikthantering, kurs för ungdomsutredare samt samtalsmetodik och bemötande med inriktning på psykisk ohälsa för operatörer på Polismyndighetens kontaktcenter och

telefonister i respektive grundutbildning. Några särskilda insatser kopplade till området våld i nära relation genomfördes inte under uppdraget.

Sammanfattningsvis konstaterar Polismyndigheten i slutredovisningen av regeringsuppdraget att det har bidragit till en positiv utveckling av polisanställdas kompetens att bemöta personer som lider av psykisk ohälsa och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det har dessutom skapat en grundplatta för kompetensutveckling inom Polismyndigheten på området psykisk ohälsa.

Regeringen har under senare år genomfört kraftfulla satsningar inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Som en del av detta arbete gav regeringen i juli 2020 26 myndigheter, däribland Polismyndigheten, i uppdrag att inkomma med underlag inför en kommande nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention (S2020/06171). Inom ramen för detta arbete har Polismyndigheten konstaterat att det finns ett fortsatt behov av att stärka polisanställdas bemötande gentemot personer med psykisk ohälsa, såväl brottsoffer som gärningspersoner, samt att stärka och förbättra förutsättningarna för samverkan med andra samhällsaktörer och myndigheter.

Skäl för regeringens beslut

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem. Tusentals flickor och kvinnor utsätts varje år för trakasserier, våld och sexualbrott. Våldet orsakar stort lidande och livslånga konsekvenser för de som drabbas, till exempel i form av psykisk ohälsa. Hela samhället måste stå samlat för att bekämpa våldet. Polismyndigheten har en viktig roll i arbetet för att bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Polismyndigheten uppskattar att mötet med personer som lider av psykisk ohälsa utgör en mycket stor och ökande andel av de ärenden som polisanställda hanterar. Många polisanställda i olika funktioner möter dagligen personer med psykisk ohälsa av olika slag. Det handlar exempelvis om anställda i ingripandeverksamheten, receptionsverksamheterna och förhandlarverksamheten men även vid regionledningscentralerna och barnutredare och utredare av brott i nära relation. Polismyndigheten konstaterar att det finns ett verksamhetskritiskt behov och en stor efterfrågan bland personalen avseende kompetensutveckling inom området

psykisk ohälsa (delrapport och slutrapport av regeringsuppdrag Ju2017/06176).

Enligt uppföljningsintervjuerna i den Nationella trygghetsundersökningen (NTU) uppgav 29 procent av kvinnorna som uppgett utsatthet för misshandel under 2019 att gärningspersonen var en partner eller före detta partner. Motsvarande siffra för männen var så låg att den avrundades till 0 procent.

Under 2021 konstaterades 19 fall av dödligt våld där offer och förövare hade en parrelation. I en kortanalys gjord av Brottsförebyggande rådet uppgav knappt var femte person i åldern 16 till 24 år att de någon gång utsatts för systematiska kränkningar eller förödmjukelser, försök till inskränkning av deras frihet, hot, trakasserier, misshandel eller sexualbrott av en nuvarande eller före detta partner (Brå 6/2018).

Brottsförebyggande rådet konstaterar i en rapport om dödligt våld och psykisk ohälsa att det, när det dödliga våldet riktats mot någon i familjen, är särskilt vanligt att gärningspersonerna tidigare haft kontakt med psykiatrin (Brå 2020:7). Skattningar av förekomsten av psykisk ohälsa hos gärningspersoner vid dödligt våld skiljer sig åt mellan olika studier. Faktorer såsom olikheter i sättet att operationalisera psykisk ohälsa, vilka diagnoser som omfattas och kulturella skillnader mellan länder kan påverka resultatet (Brå 2020:7). I en svensk kontext studerade Fazel och Grann (2004) med hjälp av slutenvårdsdata och uppgifter från rättspsykiatriska undersökningar psykisk ohälsa hos personer som under 1988–2001 dömts för dödligt våld i Sverige. De fann att över 90 procent hade en psykiatrisk diagnos, bland annat led en femtedel av psykotiska tillstånd och en knapp fjärdedel hade någon form av beroende som huvuddiagnos. Andra svenska studier har också påvisat att psykisk ohälsa, även kontrollerat för en rad andra faktorer, varit en oberoende riskfaktor vid dödligt våld (Lysell m.fl. 2014; Lysell m.fl. 2016).

Mot bakgrund av detta anser regeringen att det finns starka skäl att vidta åtgärder för att skapa förutsättningar för att utveckla arbetet med och stärka kompetensen hos polisanställda för att bemöta personer med psykisk ohälsa i ärenden om brott i nära relation.

Regeringen beräknar att avsätta ytterligare 3 500 000 kronor per år under perioden 2023–2024 och 1 500 000 kronor under 2025 för genomförandet av uppdraget. Detta under förutsättning att riksdagen har anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Morgan Johansson

Kristina Bram

Kopia till

Arbetsmarknadsdepartementet/Jämställdhetsenheten
Justitiedepartementet/Enheten för domstols- och åklagarfrågor
Justitiedepartementet/Enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet
och samhällets krisberedskap
Justitiedepartementet/Kriminalpolitiska enheten
Socialdepartementet/Enheten för folkhälsa och sjukvård
Socialdepartementet/Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik
Statsrådsberedningen/Samordningskansliet
Brottsförebyggande rådet
Folkhälsomyndigheten
Socialstyrelsen
Åklagarmyndigheten
Sveriges Kommuner och Regioner